

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ІСТОРІЇ І ФІЛОСОФІЇ
Кафедра археології та спеціальних галузей історичної науки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ФАХУ»

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ФАХУ Курс викладається українською мовою
Статус дисципліни	Обов'язкова
Викладачі	Фареній Ігор Анатолійович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки
Корпоративна пошта / E-mail:	farenij@vu.cdu.edu.ua
Затвердження та перегляд робочої навчальної програми	Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки 28.08.2025, протокол № 01

2. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна «Методологія та організація наукових досліджень» є обов'язковою для підготовки фахівця з історії і спрямована на висвітлення теоретичних та організаційних засад науково-дослідної діяльності. Дисципліна розкриває інструментарій наукового пізнання реальності, у тому числі й реальності історичної. Показує специфіку організації наукової діяльності, роботи наукових і науково-педагогічних

працівників, порядок набуття професійного статусу науковця. Знання, одержані у процесі оволодіння дисципліною, у перспективі знайдуть застосування для вирішення проблем не лише у сфері науки і вищої освіти, а й загалом в середовищі, зайнятих інтелектуальною працею.

3. Мета та цілі курсу

Мета курсу: оволодіння методологією наукового дослідження та системою знань для виконання наукових праць з історії.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень з фаху» передбачено:

- формування теоретичних знань про методологію наукової діяльності;
- підготовка майбутніх магістрів до творчої фахової діяльності, формування у них практичних умінь і навичок здійснення дослідницького пошуку;
- знайомство з історією наукових знань;
- розкриття специфіки наукового пізнання, ознайомлення з видами і результатами наукового пізнання;
- розкриття принципів і методів наукового пізнання;
- розкриття принципів та методів історичного пізнання;
- ознайомлення магістрантів з організацією науково-дослідної роботи в наукових установах та закладах вищої освіти, наукових та науково-педагогічних працівників, аспірантів, докторантів та студентів.
- ознайомлення з системою підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів;
- осягнення методологічних засад проведення наукового дослідження з історії;
- розкриття ролі теорій історичного розвитку у дослідженні проблем історії;
- ознайомлення з загальними вимогами до наукових досліджень, їх видами, основами їх планування, організації та виконання;
- ознайомлення з вимогами до оформлення різних видів дослідницьких робіт та представлення результатів дослідження.

4. Компетентності та очікувані результати навчання

Навчальна дисципліна «Методологія та організація наукових досліджень з фаху» забезпечує формування таких компетентностей, передбачених освітньою програмою підготовки магістрів спеціальності: В9 Історія та археологія:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні завдання дослідницького характеру у сфері історії та археології..

Компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність працювати автономно.

ЗК7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК1. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

СК2. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.

СК3. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.

СК4. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.

СК10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

Програмні результати:

ПРН1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.

ПРН2. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.

ПРН3. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.

ПРН5. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПРН6. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання.

ПРН8. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.

5. Обсяг і характеристика курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання

Освітня програма, спеціальність	В9 Історія та археологія	В9 Історія та археологія
Рік навчання	1	1
Семестр вивчення	1	1
обов'язкова /вибіркова	обов'язкова	обов'язкова
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальний обсяг годин	90	90
Кількість годин навчальних занять	30	8
Лекційні заняття	12	4
Практичні заняття	0	4
Семінарські заняття	16	0
Лабораторні заняття	0	0
Самостійна та індивідуальна робота	62	82
Форма підсумкового контролю	залік	залік

6. Пререквізити курсу

Дисципліна вивчається в 1 семестрі.

7. Технічне забезпечення

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальноновживаних офісних програм та онлайн-сервісів

8. Політика курсу

Письмові роботи. Очікується, що студенти за бажанням можуть виконують декілька видів письмових робіт (реферати, підготовка презентацій)

Академічна доброчесність. Очікується, що письмові роботи та усні виступи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших студентів кваліфікуються як академічна недоброчесність.

Відвідування занять. Відвідання занять є обов'язковою і важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти повинні інформувати про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

9. Схеми курсу

Тема, основні питання / завдання	Розподіл годин за темами та формами занять (денна/заочна)	Форми та методи проведення	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання для самостійної роботи, 60 год	Форма контролю, бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ					
Лекція 1. ПОНЯТТЯ „НАУКА” ТА „НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ” 1. Поняття „наука” 2. Структура наукових знань та предмет історичної науки 3. Види наукової діяльності та її результати	2 / 1	Лекція-інформація та пояснення	До теми 1	Історія наукових знань, 30 год. (денна форма)	Доповідь на семінарському занятті (0-10 балів) Виступи і доповнення в обговоренні (до 7 балів) Опитування на семінарі, (0-10 балів) Перевірка виконаних завдань (0-10 балів)
Лекція 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 1. Суб’єкти наукової діяльності 2. Організація діяльності наукового (науково-педагогічного) працівника 3. Організація діяльності наукового (науково-педагогічного) колективу 4. Критерії оцінки наукової роботи 5. Підготовка наукових кадрів 6. Науково-дослідна робота студентів	2	Лекція-інформація та пояснення	До теми 2	Для заочної форми – 20 год.	Доповідь на семінарському занятті (0-10 балів) Виступи і доповнення в обговоренні (до 7 балів) Опитування на семінарі, (0-10 балів)

					Перевірка виконаних завдань (0-10 балів)
Лекція 3. МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 1. Поняття „методологія науки” та „методика дослідження” 2. Принципи і методи наукового пізнання	2 / 1	Лекція-інформація та пояснення	До теми 3		Доповідь на семінарському занятті (0-10 балів) Виступи і доповнення в обговоренні (до 7 балів) Опитування на семінарі, (0-10 балів) Перевірка виконаних завдань (0-10 балів)
Семінарське заняття 1. Наука як явище 1. Поняття „наука”. Функції науки та основні елементи наукових знань 2. Класифікація наук 3. Форми наукового пізнання та суб’єкти наукової діяльності	2	Виступи та їх обговорення Вільна дискусія	До теми 1	Для заочної форми – 7 год.	Доповідь на семінарському занятті (0-10 балів) Виступи і доповнення в обговоренні (до 7 балів) Опитування на семінарі, (0-10 балів) Перевірка виконаних завдань (0-10 балів)

Семінарське заняття 2. Організація наукової діяльності 1. Організаційна структура науки 2. Організація роботи наукового та науково-педагогічного працівника 3. Організація роботи наукового та науково-педагогічного колективу 4. Підготовка наукових кадрів та підвищення їх кваліфікації	2	Виступи та їх обговорення Вільна дискусія	До теми 2	Для заочної форми – 14 год.	Доповідь на семінарському занятті (0-10 балів) Виступи і доповнення в обговоренні (до 7 балів) Опитування на семінарі, (0-10 балів) Перевірка виконаних завдань (0-10 балів)
Семінарське заняття 3. Методологія наукового пізнання 1. Історія методології наукового пізнання 2. Поняття „методологія наукового пізнання” та структура методології науки 3. Методологія і методи теоретичних досліджень 4. Методологія і методи емпіричних досліджень	2 / 2	Виступи та їх обговорення Вільна дискусія	До теми 3		Доповідь на семінарському занятті (0-10 балів) Виступи і доповнення в обговоренні (до 7 балів) Опитування на семінарі, (0-10 балів) Перевірка виконаних завдань (0-10 балів)
Модульний контроль		Розгорнута відповідь на питання	До теми 1-3	Повторити навчальний матеріал тем 1-3 та підготувати тему самостійної роботи (4 год)	10 балів
Всього балів за змістовим модулем 1					40
Всього годин за змістовим модулем 1	42 / 45				
Лекцій	6 / 2				
Семінарських занять	6 / 2				

Лабораторних занять	0				
Самостійна робота	30 / 41				
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДОЛОГІЯ ІСТОРИЧНОГО ПІЗНАННЯ					
Лекція 4. МЕТОДОЛОГІЯ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ 1. Методологія історичної науки та методика дослідження проблем історії 2. Принципи та методи історичного пізнання 3. Теорії історичного процесу	4 / 1	Лекція-інформація та пояснення	До теми 4		Доповідь на семінарському занятті (0-10 балів) Виступи і доповнення в обговоренні (до 7 балів) Опитування на семінарі, (0-10 балів) Перевірка виконаних завдань (0-10 балів)
Лекція 5. ПОРЯДОК (СКЛАДОВІ) ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕМИ ІСТОРИЧНОЇ ПРАЦІ 1. Визначення об'єкту і предмету дослідження 2. Визначення структури наукової праці 3. Опрацювання джерельної бази. Проблема виявлення та охорони пам'яток історії. 4. Формування емпіричного та теоретичного рівня історичних знань 5. Формулювання висновків історичного дослідження 6. Застосування методів і методик дослідження у процесі підготовки наукової праці з історії 7. Апробація та оприлюднення результатів наукового дослідження з історії	4 / 1	Лекція-інформація та пояснення	До теми 5		Доповідь на семінарському занятті (0-10 балів) Виступи і доповнення в обговоренні (до 7 балів) Опитування на семінарі, (0-10 балів) Перевірка виконаних завдань (0-10 балів)

Семінарське заняття 4. Методологія, методи та методики історичного пізнання 1.Поняття методології історичного пізнання Основні питання теми 2. Принципи історичного пізнання 3.Загальнонаукові методи, що використовуються у сфері історичного пізнання 4.Спеціальні історичні методи дослідження. Методики дослідження проблем 5.Міждисциплінарні методи дослідження	4 / 2	Виступи та їх обговорення Вільна дискусія	До теми 4		Доповідь на семінарському занятті (0-10 балів) Виступи і доповнення в обговоренні (до 7 балів) Опитування на семінарі, (0-10 балів) Перевірка виконаних завдань (0-10 балів)
Семінарське заняття 5. Теорії історичного розвитку 1.Поняття „теорія” і „концепція” 2.Теорія станів роду людського 3.Теорія суспільно-економічних формацій 4.Теорія індустріального та постіндустріального суспільства 5.Теорія цивілізацій 6.Циклічно-хвильова теорія розвитку суспільства 7.Теорія світів-економік	4	Виступи та їх обговорення. Вільна дискусія	До теми 5	Для заочної форми – 41 год.	Доповідь на семінарському занятті (0-10 балів) Виступи і доповнення в обговоренні (до 7 балів) Опитування на семінарі, (0-10 балів) Перевірка виконаних завдань (0-10 балів)
Семінарське заняття 6. Порядок дослідження проблем історії 1.Поняття „об’єкт” і „предмет” дослідження. Процедура визначення об’єкту і предмету історичної праці	2	Виступи та їх обговорення Вільна дискусія	До теми 6	Порядок підготовки магістерської роботи, 20 год. (денна форма) Наукова робота студентів-істориків, 10 год. (денна форма)	Доповідь на семінарському занятті (0-10 балів) Виступи і доповнення в

2.Визначення завдань роботи та методів їх досягнення 3.Визначення завдань дослідження та структури наукової праці 4.Опрацювання джерельної бази тими: методи евристики, критики джерел та їх результати. 5.Побудова історичних пояснень					обговоренні (до 7 балів) Опитування на семінарі, (0-10 балів) Перевірка виконаних завдань (0-10 балів)
Модульний контроль		Розгорнута відповідь на питання	До теми 4-5	Повторити навчальний матеріал тем 4-5 та підготувати теми самостійної роботи (2 год)	10 балів
Всього балів за змістовим модулем 2					50
Всього годин за змістовим модулем 2	48 / 45				
Лекцій	8 / 2				
Семінарських занять	10 / 2				
Лабораторних занять	0				
Самостійна робота	30 / 41				
Підсумковий контроль: залік		Відповідь на питання			

10. Система оцінювання та вимоги

Навчальні досягнення студентів оцінюються за 100-бальною шкалою. У процесі поточного навчання за 10-бальною шкалою співставною з чотирибальною шкалою (5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2 «незадовільно»), і шкалою оцінок ЄКТС.

Оцінювання поточної успішності студентів на навчальних заняттях та за виконання завдань самостійної роботи визначається відповідно до рівня знань, та встановлюється в межах від 0 до 10 балів.

Виконання модульних робіт, завдань семінарських занять і самостійної роботи є обов'язковим. До їх виконання допускаються всі студенти. Студент, який не виконав поточних завдань, не підготувався до семінарських занять, отримує 0 балів (не отримує жодного бала). Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати шляхом виконання у визначений термін завдань, передбачених програмою. За виконані завдання нараховуються від 0 до 5 балів.

Студенти, які за результатами поточного контролю набрали менше 20 балів, вважаються такими, що мають академічну заборгованість, ліквідація якої є обов'язковою. Студенти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю, допускаються до заліку.

11. Критерії оцінювання успішності навчання

1. Завданням **поточного контролю** є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмного матеріалу шляхом усного та письмового опитування, співбесід, дискусій, а також аналіз виконання завдань самостійної роботи, умінь самостійно опрацьовувати проблеми, здатності публічно чи письмово представляти набуті знання.

У ході поточного контролю враховується:

а) участь в аудиторній роботі на лекційних і семінарських заняттях:

- активна участь у пропонованих формах роботи на лекційних та семінарських заняттях;
- доповнення та запитання на лекційних та семінарських заняттях.

б) при усних відповідях:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мовлення;
- аргументованість;
- використання спеціальної літератури (наукових праць, підручників, навчальних посібників);
- аналітичні міркування, уміння робити узагальнення і висновки.

в) при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність і структурованість відповіді, систематичність, логічна послідовність, редакція викладу;
- підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (слайдів, приладів, схем тощо).

г) при виконанні завдань для самостійної та індивідуальної роботи:

- повнота виконання завдання;
- самостійність виконання.

2. Критерії оцінювання роботи студентів на семінарах та модульної роботи:

Бали	Критерії оцінювання
9-10	Студент виконав поставлені завдання
7-8	Студент виконав завдання, але допущено несуттєві неточності чи неповнота відповіді
5-6	Студент при виконанні завдання, але допустив незначні помилки, які не вплинули на рівень виконання завдання
3-4	Студент продемонстрував знання, але відповідь неповна або є грубі помилки, або не може виконати той чи інший етап розв'язування питання.
1-2	Студентом зроблені спроби розв'язання завдання, але завдання в цілому не виконано або допущені грубі помилки

Завданням **підсумкового контролю** (заліку) є комплексна діагностика результатів навчання, глибини засвоєння студентом програмного матеріалу з навчальної дисципліни, логіки та взаємозв'язків між окремими його змістовими модулями, здатності до творчого використання набутих знань. Підсумкова оцінка (бал) визначається результатами навчання протягом семестру та відповідями на питання для повторення на заліку.

12. Перелік питань /завдань для підсумкового контролю

1. Поняття „наука”. Класифікація наук.
2. Історія формування наукових знань.
3. Функції науки та основні елементи наукових знань.
4. суб'єкти наукової діяльності.
5. Організаційні структури науки
6. Організація роботи наукового та науково-педагогічного працівника
7. Організація роботи наукового та науково-педагогічного колективу
8. Підготовка наукових кадрів
9. Історія методології наукового пізнання
10. Поняття „методологія наукового пізнання” та структура методології науки
11. Методологія і методи теоретичних досліджень
12. Методологія і методи емпіричних досліджень
13. Поняття методології історичного пізнання
14. Принципи історичного пізнання
15. Загальнонаукові методи, що використовуються у сфері історичного пізнання
16. Спеціальні історичні методи дослідження.
17. Міждисциплінарні методи дослідження
18. Методики дослідження проблем
19. Поняття „теорія” і „концепція”
20. Теорія станів роду людського
21. Теорія суспільно-економічних формацій
22. Теорія індустріального та постіндустріального суспільства
23. Теорії цивілізацій
24. Циклічно-хвильова теорія розвитку суспільства
25. Теорія світів-економік
26. Визначення об'єкту і предмету історичної праці
27. Процес визначення завдань роботи та методів їх досягнення
28. Визначення структури наукової праці
29. Опрацювання джерельної бази у процесі підготовки дослідної праці
30. Процес підготовки магістерської роботи

Список рекомендованої літератури / інтернет-ресурси / нормативні документи

Основна

1. Тельвак В.В. Історіософія та методологія історії: конспект лекцій. – Дрогобич, 1999.
2. Зашкільняк Л.О. Методологія історії: від давнини до сучасності. – Львів, 1999.

Додаткова

Література до лекційної і семінарської теми 1:

Коробочка О.М. Методологія та організація наукових досліджень: конспект лекцій. – Дніпродзержинськ, 2015.

Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. – Київ: Кондор, 2003.

Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. А.Є.Конверського. – Київ: Центр учбової літератури, 2010.

Добронравова І.С., Руденко О.В., Сидоренко Л.І. та ін. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. – Київ: Київський ун-т, 2018.

Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень: конспект лекцій: посібник. – Київ: Академвидав, 2004.

Література до лекційної і семінарської теми 2:

Добронравова І.С., Руденко О.В., Сидоренко Л.І. та ін. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. – Київ: Київський ун-т, 2018.

Коробочка О.М. Методологія та організація наукових досліджень: конспект лекцій. – Дніпродзержинськ, 2015.

Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник. – Київ: Кондор, 2003.

Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. А.Є.Конверського. – Київ: Центр учбової літератури, 2010.

Левочко М.Т. Наступність у визнанні наукових ступенів, вчених звань та історія їх становлення. 2008. – <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/4192/1/Levochko.pdf>

Порядок присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам. Наказ МОН за №13 від 14.01.2016. – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16#Text>

Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук. Наказ МОН за № 1220 від 23.09.2019. – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19#n3>

Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень: конспект лекцій: посібник. – Київ: Академвидав, 2004. – 208 с.

Література до лекційної і семінарської теми 3:

Бесов Л.М. Історія науки і техніки з найдавніших часів до кінця XX ст. – Харків, 2000.

Дротянко Л.Г. Феномен фундаментального і прикладного знання. – Київ, 2000.

Клименюк О. Методологічні особливості функціонування наукових принципів // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: історія. – 2001. – Вип.3.

Лук'янець В.С., Кравченко О.М., Озадовська Л.В. Сучасний науковий дискурс: оновлення методологічної культури. – Київ, 2000.

Мороз В. Пошукова діяльність студентів в контексті вдосконалення змісту підготовки вчителів історії // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: історія. – 2001. – Вип.3.

Розум, істина й історія. пер. з англ. – Київ, 2003.

Рубанець О.М. Норми, методи і стандарти постнекласичної науки // Практична філософія. – 2003. - №2.

Світоглядно-методологічні інновації в західноєвропейській філософії. – Київ, 2001.

Сковорода Г.С. Розмова про істинне щастя. – Харків, 2002.

Фаренік С.А. Логіка і методологія наукового дослідження: науково-методичний посібник. – Київ, 2000.

Цвіркун В. Формування світоглядних установок студентів // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: історія. – 2001. – Вип.3.

Шейко В.М., Кушнарченко Я.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. – Харків, 1998.

Література до лекційної і семінарської теми 4:

Бойченко І. Філософія історії. – Київ, 2000.

Івакін О.А. Об'єктивність як неодмінний принцип пізнання // Актуальні проблеми держави і права. – 2006.

Клименюк О. Методологічні особливості функціонування наукових принципів // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: історія. – 2001. – Вип.3.

Зашкільняк Л.О. Методологія історії: від давнини до сучасності. – Львів, 1999.

Михайлюк А.В. Исторический источник: информация и смысл // Вісник Дніпропетровського університету. Історія та археологія. – Дніпропетровськ, 2000

Михайлюк О.В. Об'єкт та предмет історичного дослідження: до проблеми визначення // Гуржіївські історичні читання: зб. наук. праць. – Черкаси, 2007.

Михайлюк О.В. Соціокультурний підхід як методологія історичного дослідження // Український селянин: зб. наук. праць. – 2016. – Вип.16.

Мусієнко В. Методика // Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. – Київ: Вища школа, 2002.

Санцевич А.В. Методика исторического исследования. – Киев, 1990.

Стежко З., Стежко Г. Проблеми методології історичних досліджень // Наукові записки. Серія: історичні науки. – Кіровоград, 2008. – Вип.11.

Тельвак В.В. Історіософія та методологія історії: конспект лекцій. – Дрогобич, 1999.

Шморгун П. Методика історичного дослідження // Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. – Київ: Вища школа, 2002.

- Яковенко Н. До питання про методологію вивчення історії України // Генеза. – 1998. - №1.
- Ясь О. Поняття „методика” і „методологія”: співвідношення, субординація та функціональне призначення // Історичний журнал. – 2005. - № 4 (22).
- Ясь О.В. Поняття „стиль мислення”: функціональність, зміст, інструментальний потенціал // Історичний журнал. – 2006. - №6 (30).
- Collins, Randall. Macrohistory: Essays in Sociology of the Long Run. Stanford, CA: Stanford University Press, 2000.
- Creswell, John W. Qualitative Inquiry and Research Design. Thousand Oaks, CA: Sage, 1998.
- Fulbrook, Mary. Historical Theory: Ways of Imagining the Past. New York: Routledge, 2002.
- Hall, John A., and Joseph M. Bryant. Historical Methods in the Social Sciences. London: Sage, 2005.
- Paul S. Gray, John B. Williamson, David A. Karp, and John R. Dalphin. The Research Imagination An Introduction to Qualitative and Quantitative Methods. Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, São Paulo, Cambridge University Press, 2007.

Література до лекційної і семінарської теми 5:

- Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм. XV – XVIII ст. У 3 тт. – Т.3: Час світу. – Київ, 1998.
- Кулик Л. Семен Юхимович Десницький // Ніжинська старовина. – 2007. – Вип.3(6).
- Ляшук Л. Микола Хлебніков як критик перших позитивістів і їхнього предтечі // Соціологія: актуальне, дискусійне. – 2014. – №1(4).
- Небрат В.В. Економіко-правова концепція та реформаторські ідеї Семена Десницького // Економічна теорія. – 2013. – Вип.1(9).
- Космина В.Г. Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу. – Запоріжжя, 2011.
- Павленко Ю. Історія світової цивілізації: соціокультурний розвиток людства. – Київ, 1996.
- Сорокин П.А. Обзор циклических концепций социально-исторического процесса // Социс. – 1998. - №12.
- Тойнбі А. Дослідження історії. У 2 тт. – Київ, 1995.
- Фареній І.А. Теорія історії людства Семена Десницького (до джерел наукової методології пізнання історичного процесу) // Вісник Черкаського університету. Серія: історичні науки. – Черкаси, 2021. – Вип.2.
- Енгельс Ф. Листи про історичний матеріалізм. 1890–1894. – Київ, 1980.
- Bell D. The coming of post-industrial society: A venture of social forecasting. – New York: Basic Books, 1973.
- Galbraith J.K. The New Industrial State. – Princeton university press, 2007.
- Wallerstein I. World-Systems Analysis // Social Theory Today/ Ed.by A.Giddens & J.H.Turner. – Cambridge: Polity Press, 1987.

Література до семінарської теми 6:

- Івакін О.А. Об'єктивність як неодмінний принцип пізнання // Актуальні проблеми держави і права. – 2006.
- Клименюк О. Методологічні особливості функціонування наукових принципів // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: історія. – 2001. – Вип.3.

- Зашкільняк Л.О. Методологія історії: від давнини до сучасності. – Львів, 1999.
- Михайлюк А.В., Вершина В.А. Интерпретация как конструирование смысла // Гілея: наук. вісник. – Вип.115. - №12.
- Михайлюк А.В. Исторический источник: информация и смысл // Вісник Дніпропетровського університету. Історія та археологія. – Дніпропетровськ, 2000
- Михайлюк О.В. Об'єкт та предмет історичного дослідження: до проблеми визначення // Гуржіївські історичні читання: зб. наук. праць. – Черкаси, 2007.
- Михайлюк О.В. Соціокультурний підхід як методологія історичного дослідження // Український селянин: зб. наук. праць. – 2016. – Вип.16.
- Мельник Л.Г. Предмет і методологія історичної науки. – Київ, 1977.
- Мусієнко В. Методика // Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. – Київ: Вища школа, 2002.
- Санцевич А.В. Методика исторического исследования. – Киев, 1990.
- Стежко З., Стежко Г. Проблеми методології історичних досліджень // Наукові записки. Серія: історичні науки. – Кіровоград, 2008. – Вип.11.
- Тельвак В.В. Історіософія та методологія історії: конспект лекцій. – Дрогобич, 1999.
- Шморгун П. Методика історичного дослідження // Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. – Київ: Вища школа, 2002.
- Яковенко Н. До питання про методологію вивчення історії України // Генеза. – 1998. - №1.
- Ясь О. Поняття „методика” і „методологія”: співвідношення, субординація та функціональне призначення // Історичний журнал. – 2005. - № 4 (22).
- Ясь О.В. Поняття „стиль мислення”: функціональність, зміст, інструментальний потенціал // Історичний журнал. – 2006. - №6 (30).
- Cole, Ardra, and J. Gary Knowles. Lives in Context: The Art of Life History Research. Lanham, MD: Alta Mira Press, 2001.
- Patai, Daphne, and Sherma B. Gluck, eds. Women's Words: The Feminist Practice of Oral History. New York: Routledge, 1991.
- Stake, Robert E. The Art of Case Study Research. Thousand Oaks, CA: Sage, 1995.
- Yow, Valerie R. Recording Oral History. 2nd ed. Lanham, MD: Alta Mira Press, 2005.